

L Ö G

22

19. marz

um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Gengi islenzkrar krónu skal breytt þannig, að einn Bandaríkjadollar jafngildi 16.2857 islenzkum krónum, og skal gengi alls annars erlends gjaldeyris skráð í samræmi við það. Landsbanki Íslands skal birta sölu- og kaupgengi, sem séu í samræmi við hið skráða gengi. Kaupgengi má ekki vera meira en 1% undir og sölugengi ekki meira en 1% yfir hinu skráða gengi.

2. gr.

Gengishagnaður sá, sem myndast við það, að hrein (netto) gjaldeyriseign islenzkra banka verður seld hærri verði eftir gengislækkunina, skal renna í ríkissjóð og varið til lánveitinga sem hér segir:

1. Einn þriðji hluti skal lánaður til íbúðabygginga samkv. I. og III. kafla l. nr. 44 7. maí 1946, og skal $\frac{2}{3}$ varið til byggingarsjóðs samkv. I. kafla, en $\frac{1}{3}$ til íbúðarbygginga samkv. III. kafla laganna.
2. Einn þriðji hluti skal lánaður byggingarsjóði samkv. lögum nr. 35/1946 til byggingarframkvæmda í sveitum.
3. Einn þriðji hluti skal lánaður Ræktunarsjóði Íslands til 20 ára með jöfnum afborganum og 2% ársvöxtum.

Lán samkv. 1. og 2. tölul. skulu vera bráðabirgðalán með 4% ársvöxtum og endurgreiðast ríkissjóði jafnharðan og tekjur viðkomandi aðila af eignarskatti samkv. 12. gr. innheimtast.

Því fé, sem ríkissjóður fær endurgreitt af lánum samkv. 1.—3. tölul., skal jafnharðan varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs við Landsbanka Íslands.

3. gr.

Vísitala framfærslukostnaðar í Reykjavík skal reiknuð fyrir marz 1950 á sama hátt og hingað til, þó með þeim breytingum, að miðað skal við húsaleigu í húsum, sem fullgerð eru eftir árslok 1945, svo og við útsöluverð á kjöti án frádráttar á kjöstyrk. Vísitölufjárhæð, sem reiknuð er með þessum hætti, skal vera sá grundvöllur, sem síðari breytingar á vísitölufjárhæð miðast við, og skal því sett = 100.

Skal útreikningi framfærsluvísitölunnar fyrir marz vera lokið eigi síðar en 20. apríl þ. á.

4. gr.

Hagstofa Íslands skal reikna kaupgjaldsvísitölu fyrir marz 1950, sem sýni breytingu þá, sem orðið hefur á almennu kaupgjaldi, þ. e. grunnkaupi að viðbætti verðlagsuppbót, síðan 1939. Skal sú vísitala vera hið almenna tímakaup verkamannafélagsins Dagsbrúnar í Reykjavík, og skal tímakaupið mánuðina jan.—marz 1939 vera vísitölugrundvöllur.

Kaupgjaldsvísitala þessi skal birt um leið og framfærsluvísitalan fyrir marz.

22

19. marz

5. gr.

Í eftirfarandi ákvæðum táknað orðið laun bæði laun og kaupgjald.

Við gildistöku laga þessara skal hætt að greina á milli grunnkaups og verðlagsuppbótar, eins og verið hefur, og skal hvort tveggja framvegis talið laun í einu lagi.

6. gr.

Vísitala framfærslukostnaðar, shr. 3. gr., skal reiknuð mánaðarlega, og skal hækka laun frá því sem greitt var næsta mánuð á undan, ef vísitalan sýnir hækkun á framfærslukostnaði um minnst 5%. Skulu hærri laun, ef til kemur, greidd fyrsta skipti fyrir apríl 1950 samkvæmt þeirri breytingu, sem vísitala fyrir apríl s. á. sýnir. Laun skulu lækka með sama hætti, ef vísitala sýnir lækkun á framfærslukostnaði um minnst 5%. Síðari launahækkun skal veitt, ef vísitalan sýnir hækkun framfærslukostnaðar um minnst 5%, frá því laun breyttust síðast samkvæmt þessum ákvæðum. Laun skulu lækka með sama hætti, ef síðari vísitala sýnir lækkun framfærslukostnaðar um minnst 5%, frá því laun breyttust síðast samkvæmt þessum ákvæðum.

Laun skulu breytast samkvæmt framangreindum ákvæðum fram í júlí 1950, en frá þeim tíma til ársloka skulu laun ekki breytast vegna breytinga á vísitölu framfærslukostnaðar.

Nú sýnir vísitala fyrir desembermánuð 1950 hækkun eða lækkun framfærslukostnaðar um 5% eða meira, frá því launahækkun eða launalækkun var síðast ákveðin, og skulu þá laun fyrir janúar 1951 hækkuð eða lækkuð samkvæmt þeirri breytingu á framfærslukostnaði, er vísitalan sýnir. Við ákvörðun launahækkunar eða launalækkunar skal þó ekki tekið tillit til þeirrar breytingar á framfærslukostnaði, sem vísitalan sýnir og á röt sína að rekja til breytts verðs á landbúnaðarafurðum samkvæmt 4. gr. laga nr. 94/1947 vegna hækkunar eða lækkunar á launum bónda og verkafólks hans, þeirrar er leitt hefur af ákvæðum þessarar greinar um breytingar á launum.

Laun, sem ákveðin verða fyrir janúar 1951, skulu ekki breytast vegna breytinga á vísitölu framfærslukostnaðar til júníloka 1951.

Nú sýnir vísitalan fyrir júní 1951 hækkun eða lækkun framfærslukostnaðar um 5% eða meira, frá því hækkun eða lækkun launa var síðast ákveðin, og skulu þá laun fyrir júlí 1951 hækkuð eða lækkuð samkvæmt þeirri breytingu á framfærslukostnaði, sem vísitalan sýnir, en frá 1. ágúst 1951 skulu laun ekki taka breytingum samkvæmt ákvæðum þessara laga.

Þetta tekur þó ekki til launa, sem reiknuð eru á grundvelli verðmætis afurða, svo sem aflahlutar. Þó skulu laun, hluti launa eða aðrar greiðslur til skipverja á togurum og fiskflutningaskipum, sem miðaðar eru við hundraðshluta af afla, aðeins hækka í samræmi við hækkaða vísitölu samkv. þessari grein, en ekki hækka að öðru leyti að krónutali vegna gengisbreytingar samkvæmt lögum þessum.

Skilyrði launahækkunar samkvæmt þessari grein er, að launagreiðslur hækki ekki af öðrum ástæðum en lög þessi mæla, frá því sem þær voru 19. marz 1950 eða samkvæmt síðasta gildum kjarasamningi fyrir þann dag.

7. gr.

Styrkir og aðrar greiðslur, sem samkvæmt lögum eiga að greiðast með verðlagsuppbót, skulu framvegis greidd í einu lagi, þannig, að heildargreiðslan jafngildi að krónutölu þeirri fjárhæð, sem grunngreiðsla og verðlagsuppbót hefðu numið samantlagt samkvæmt þeim ákvæðum, er giltu, þegar lög þessi tóku gildi. Persónulegir styrkir mega breytast í samræmi við ákvæði 6. gr. um launabreytingar.

8. gr.

Nú skuldar lántakandi ákveðna upphæð í íslenskum krónum vegna kaupa á fasteign eða af öðrum ástæðum, og skal honum þá þrátt fyrir gengisbreytinguna eigi skylt að greiða skuldina með hærri upphæð en skuldabréf tilskilur, jafnvel þótt þar sé ákveðið, að skuldin sé háð skráðu gengi erlends gjaldeyris.

9. gr.

Verð vöru, sem framleidd er og seld innanlands, má hækka sem nemur hærri erlendum kostnaðarliðum og sem nemur innlendum kostnaðarliðum, öðrum en launum. Tillit má þó taka til þeirra breytinga á launum, sem verða í júlí 1950 og janúar og júlí 1951 samkvæmt þessum lögum vegna breytts framfærslukostnaðar samkvæmt vísitölu.

Ákvæði gildandi laga um verðlagningu landbúnaðarafurða skulu haldast. Þó má mjólkurverð ekki hækka vegna launahækkunar samkvæmt þessum lögum fyrr en í júlí 1950.

Til ársloka 1950 skal ekki leyft við álagningu á verzlunarvörur að leggja á þá krónutölu, sem vörurnar hækka um vegna gengislækkunarinnar. Verðlagsyfirvöldum skal þó skylt að leyfa hækkun álagningar vegna hækkunar á launum verzlunarfólks samkvæmt 6. gr.

10. gr.

Verðtollur samkvæmt lögum nr. 62/1939, sbr. 1. gr. laga nr. 2/1950, skal heimtur með 45% álagi í stað 65%.

Vörur, sem komnar eru til landsins við gildistöku laga þessara, skulu tollafgreiddar samkvæmt skráðu gengi bankanna, þegar tollafgreiðslan fer fram.

11. gr.

Framleiðslugjald skal lagt á verðmæti þeirra sjávarafurða, sem nýju togararnir afla, hvort sem þeir leggja afla sinn hér á land eða selja hann erlendis. Ef aflinn er ísfiskur, sem seldur er erlendis, skal gjaldið lagt á aflaverðmæti, sem er umfram £ 8.500 brúttó í söluferð, áður en útflutningsgjöld, tollur og löndunar- og sölukostnaður er frádregið. Ef sala í fjórum næstu söluferðum á undan hefur numið lægri fjárhæð en £ 8.500 í söluferð að meðaltali, skal heimilt að draga það, sem á vantaði, frá gjaldskyldri fjárhæð. Gjaldið skal nema 25% af því, sem er umfram £ 8.500 sölu. Gjaldið skal tekið af óskiptum afla, þannig að ekki skal reikna aflaverðlaun eða annan hlut af þeim hluta andvirðisins, sem tekið er með þessu gjaldi. Af brúttóverðmæti sjávarafurða nýju togaranna, annarra en ísfisks og sildar, skal greiða 10%. Verðmæti þessa afla skal metið af þriggja manna nefnd, er ríkisstjórnin skipar, og skal hún miða við gangverð afla upp úr skipi á hverjum stað.

Útflutningsgjald skal lagt á hvalafurðir og nema 10% af útflutningsverðmætinu.

Framangreindu framleiðslugjaldi skal varið samkvæmt fyrirmælum fjárlaga í lánveitingar til hraðfrystihúsa, sem byggð eða endurbyggð hafa verið á tímabilinu frá 31. des. 1945 til 31. des. 1949 og eigi hafa fengið lán úr Stofnlánadeild sjávarútvegsins. Þegar því er lokið, skal framleiðslugjaldinu varið til að standa straum af og endurgreiða skuldir ríkisins, sem myndast hafa í sambandi við togarakaup, ábyrgðargreiðslur og aðrar ráðstafanir og framkvæmdir í þágu sjávarútvegsins á liðnum árum, og því næst til að greiða önnur útgjöld ríkisins.

Framleiðslugjald skal lagt á allar síldarafurðir, aðrar en þær, sem fluttar eru út fullverkaðar í smápökkum til manneldis, og skal það nema 8% af útflutningsverðmæti þeirra. Ef sumarafli skipa, er veiða í snúrpinót, er minni en 6000 mál pr.

19. marz **22** skipshöfn að meðaltali, er ríkisstjórninni heimilt að lækka gjaldið. Ef afli er minni en 4000 mál pr. skipshöfn að meðaltali, er ríkisstjórninni heimilt að fella það niður. Gjaldi því, sem í þessari málsgrein segir, skal varið til að setja á stofn útlánasjóð, sem rekinn sé aðallega í þágu sildarútvegsins. Þangað til slík stofnun tekur til starfa, skal gjaldið varðveitt á sérstökum reikningi í Seðladeild Landsbanka Íslands, og má ekki nota það til útlána.

12. gr.

Á árinu 1950 skal leggja sérstakan skatt á eignir allra einstaklinga, sem skattskyldir eru samkvæmt 1. og 2. kafla laga nr. 6/1935, og skal skattálagningin miðuð við eignir þeirra hinn 31. des. 1949.

Mat á verðmæti eigna skal fara fram eftir ákvæðum skattalaga, og hrein eign skal ákveðin eins og þar segir með eftirtöldum breytingum:

1. Fasteignir skulu metnar samkvæmt fasteignamati margfölduðu með tölunni 6 að því er varðar Reykjavík, tölunni 5 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 4000 íbúa í árslok 1948, tölunni 4 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 2000 íbúa á sama tíma, og tölunni 3 að því er tekur til annarra landshluta.
2. Verðmæti skips skal talið vátryggingarverð þess, nema sannað sé með mati, að eðlilegt söluverð þess sé annað.
3. Innstæður erlendis, sem til voru í árslok 1949 og óeyddar eru við gildistöku laga þessara, reiknast með því verðgildi, sem þær hafa eftir að gengisbreyting samkvæmt lögnum hefur komið til framkvæmda.
4. Frá eignum dregst gengistap vegna skulda í erlendum gjaldeyri, sem ógreiddar eru við gildistöku laganna og stofnað hefur verið til vegna innflutnings á vörum eða skipum með leyfi gjaldeyrisyfirvalda, enda sé sannað, að útsöluverð vörunnar hafi verið ákveðið áður en lög þessi ganga í gildi og miðað við það gengi, er þá var.

Frá eignum dragast enn fremur þær fjárhæðir, sem lagðar hafa verið í nýbyggingarsjóði samkv. lögum nr. 20/1942, hvort sem búið er að verja þeim að öllu leyti til kaupa á framleiðslutækjum eða ekki.

Félög greiða ekki eignarskatt samkvæmt lögum þessum, en hreinum eignum þeirra, reiknuðum samkvæmt ákvæðum laganna, skal skipt niður á eigendur félaganna í réttu hlutfalli við hlutfjár- og stofnfjáreign þeirra hvers um sig, og teljast þær eignir með öðrum eignum einstaklinga við skattálagningu. Gildir þetta einnig um eignir félaga, sem njóta undanþágu frá skatti samkvæmt sérstökum lögum. Með eignum félaga, sem skiptast samkvæmt framansögðu, teljast ekki þær eignir, sem samkvæmt landslögum er óheimilt að skipta milli félagsmanna við félagsslit, en eiga þá að afhendast því opinbera til varðveislu, sbr. lög nr. 46/1937. Eigi heldur það fé, sem útgerðarfélög hafa lagt í nýbyggingarsjóði, samkv. lögum nr. 20/1942, um breytingar á l. nr. 6/1935.

Af eignum einstaklinga, reiknuðum samkvæmt framansögðu, eru fyrstu 300 000 kr. hjá hverjum skattaðila skattfrjálsar. Ef eign nemur 300 000—500 000 kr. reiknast 10% af því, sem er umfram 300 000 þús. kr.

Af 500 þús.—1 millj. kr. reiknast 20 þús. kr. af 500 þús. kr. og 15% af afgangi.

Af 1 millj.—1½ millj. kr. reiknast 95 þús. kr. af 1 millj. kr. og 20% af afgangi.

Af 1½ millj. kr. reiknast 195 þús. kr. og 25% af afgangi.

Skatturinn skal greiðast í síðasta lagi 6 mánuðum eftir að skattupphæð var tilkynnt gjaldanda. Nú er skattur hærri en kr. 2000.00, og er gjaldanda þá heimilt að greiða allt að 90% af því, sem þar er fram yfir, með skuldabréfum, er hann gefur út, en ríkisstjórnin ákveður form og texta skuldabréfanna. Andvirði bréfanna greiðist með jöfnum afborgunum á eigi lengri tíma en 20 árum og séu ársvextir af þeim 4%.

Til tryggingar greiðslu skuldabréfanna skal ríkissjóður fá veð í hinum skattlögðu eignum, og er eign veðhæf fyrir fjárhæð, er samsvarar matsverði hennar til þessa skatts. Skipa skal nefnd eftir tilnefningu hæstaréttar, er hefur rétt til að ákveða, að niður falli kvöð á gjaldanda um veðsetningu, ef nefndin telur, að veðsetningin muni hindra eðlilegan atvinnurekstur gjaldanda. Til greiðslu á skattinum er heimilt að afhenda eignir með því matsverði, sem ákveðið er í lögum þessum.

Samvinnufélög og hlutafélög skulu greiða þann hluta af skatti, er eigendum þeirra eða hluthöfum ber að greiða vegna eignar þeirra í félögunum. Slik útborgun frá félögum vegna eigenda eða hluthafa telst ekki skattskyld, hvorki sem arður til hluthafa né ráðstöfun á varasjóði, enda sé greiðslan tekin af eignum, er félagið átti í árslok 1949. Við útreikning á þeim hluta skatts, er félagi ber að greiða, skal fyrst finna, hvað gjaldanda ber að greiða af nettó-eign sinni, annarri en eign í félagi. Það, sem er umfram þá fjárhæð í skatti, skal greitt af félagi. Ef um fleiri en eitt félag er að ræða, skiptist skatthluti félaganna hlutfallslega milli þeirra eftir eign gjaldanda í þeim. Sá skattur, sem félögum ber að greiða vegna félagsmanna sinna eða hluthafa, skal innheimtur hjá félögunum og teljast þeirra skuld.

Af skatti þessum skulu 5 milljónir króna renna til aflatryggingasjóðs, er teknað séu af óskiptu og greiddast af því fé, er fyrst innheimtist. Af skattinum skal enn fremur verja 10 millj. króna til uppbóta á sparifé samkv. 13. gr.

Að öðru leyti skal skattinum skipt í tvo jafna hluta. Öðrum hlutanum skal varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs, en hinn hlutinn skiptist til helminga milli byggingarsjóðs samkv. lögum nr. 35/1946 og þeirra aðila, er byggja íbúðir samkv. I. og III. kafla l. nr. 44/1946, í sömu hlutföllum og greinir í 1. tölul. 2. gr. Skuldabréf, sem eignarskattur samkv. þessari grein er greiddur með skulu vera lögmæt greiðsla upp í lausaskuldir ríkissjóðs við Landsbanka Íslands, en ríkissjóður ábyrgist gagnvart bankanum greiðslu bréfanna.

13. gr.

Af skatti þeim, sem innheimtist samkv. 12. gr., skal 10 milljónum króna varið til þess að bæta verðfall, sem orðið hefur á sparifé einstaklinga, þ. e. einstakra manna, en ekki félaga, stofnana, sjóða eða annarra ópersónulegra aðila. Til sparifjár telst í þessu sambandi fé, sem lagt hefur verið til ávöxtunar í banka, sparisjóði, innlánsdeildir samvinnufélaga og aðrar lánsstofnanir, sem eins stendur á um að þessu leyti. Enn fremur innstæður einstaklinga í verzlunarreikningum, sem venjulegir innlánsvextir sparisjóða hafa verið greiddir af, enda liggi fyrir yfirlýsing skattanefnda um innstæðuna og skattgreiðslu af henni.

Skilyrði bóta er, að innstæðan hafi verið talin fram til skatts og staðið óslitið frá árslokum 1941 til júniloka 1946 til ávöxtunar í nefndum láns- eða viðskiptastofnunum. Samt fellur réttur til bóta ekki niður, þótt sparifé hafi verið flutt úr einum sparifjárreikningi í annan í sömu stofnun, eða úr sparifjárreikningi í einni stofnun í sparifjárreikning í annarri stofnun, enda hafi nefndur flutningur ekki tekið meira en tvo daga, ef fé er flutt innan sama bæjarfélags, en annars ekki meira en tvær vikur.

Bætur skulu því aðeins greiddar, að eigandi innstæðu sé á lífi, er lög þessi taka gildi. Þó skulu maka innstæðueiganda, foreldri eða nið greiddar bætur á innstæðu, sem þannig hefur gengið að erfðum.

Bætur þessar má greiða í ríkisskuldabréfum.

Ríkisstjórnin setur nánari reglur um framkvæmd á úthlutun bóta samkvæmt þessari grein, þar á meðal um innköllun kröfueigenda innan hæfilegs og tiltekins frests að viðlögðum kröfumissi. Landsbanka Íslands skal falin framkvæmd úthlutunarinnar.

22

14. gr.

19. marz

Um skattálagningu eftir þessum lögum skal farið eftir ákvæðum laga um tekju- og eignarskatt, eftir því sem við á, enda mæli lög þessi ekki öðruvísi, þar á meðal um innheimtu, lögtaksrétt, vangoldinn skatt og viðurlög.

Eignarskattur samkv. lögum þessum er ekki frádráttarbær frá tekjum til skatts.

15. gr.

Ráðherra setur með reglugerð ákvæði, er varðar framkvæmd laga þessara, þar á meðal um úthlutun bóta á sparifé, ákvörðun framleiðslugjalds, gjalddaga þess, innheimtu og eftirlit með því, að það sé ekki undandregið, um álagningu skatts samkv. lögum þessum, kærur út af honum, fresti, úrskurði, gjalddaga, innheimtu og annað.

16. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi 1. gr. laga nr. 51/1940, sbr. bráðabirgðalög nr. 92/1949, lög nr. 48/1942, um verðlagsuppbót á laun embættismanna og annarra starfsmanna ríkisins og ríkisstofnana, lög nr. 1/1950, um ríkisábyrgð á útflutningsvörum bátáutvegsins o. fl., 1.—9., 12. og 13. gr., lög nr. 37/1946, um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu, 1. gr., II. kafli laga nr. 128/1947, svo og öll önnur ákvæði, sem fara í bága við lög þessi.

17. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Gjört að Bessastöðum, 19. marz 1950.

Sveinn Björnsson.

(L. S.)

Björn Ólafsson.